

Muvazene-i Kur'âniye: Hakikatin Bütününü Görmek

Beşeri Felsefenin Sınırları ve Kur'ân'ın Nazar-ı Küllîsi



Risale-i Nur Külliyyatı, 25. Söz, 3. Şule, 3. Ziya Işığında

En Büyük Mucize: Muvazene ve Tenasüp



Kur'ân-ı Hakîm'in **en büyük mucizesi**,
bütün hakikatleri muhafaza edip hiçbirinin
dengesini bozmamasıdır.



Muvazene (Denge)

Uluhiyetin ve **Rububiyetin** bütün
şe'nlerini tam bir **adaletle** cem eder.



Tenasüp (Oran/Uygunluk)

Esmâ-i Hüsna'nın (Allah'ın İsimleri)
gerektirdiği **hükümleri** birbiriyle çelişmeden,
mükemmel bir uyum içinde sunar.



Bu özellik **beşer eserlerinde bulunmaz.**
İnsan zihni, bir hakikate daldığında genellikle
diğerini **ihmal eder** veya göremez.



Hakikat Ağacının Tek Bir Dalına Tutunmak

İnsan zihni "cüz'î"dir (sınırlıdır). Hakikatin tamamını kuşatamaz.

Felsefeciler (Hükema) ve bazı veliler, hakikat ağacının sadece bir dalına yapışır. **Yalnız o dalın meyvesi ve yaprağıyla** uğraşır.



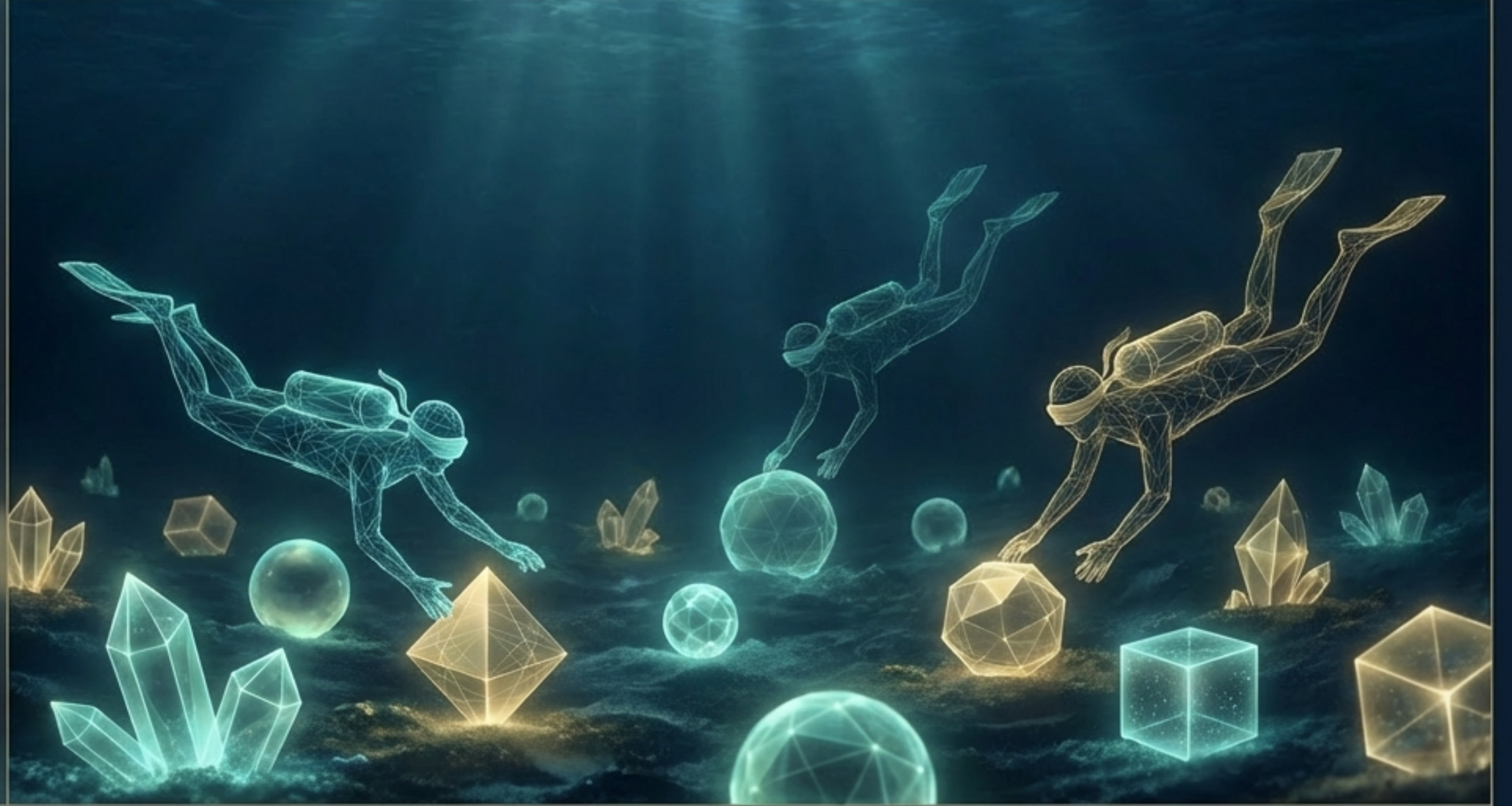
Sonuç: Diğer dallardan habersiz kalırlar veya oraya bakmazlar. Hakikati sadece kendi tuttıkları daldan ibaret sanırlar.

Karanlık Denizdeki Dalgıçlar

Bir deniz düşünün; içi hesapsız **mücevherlerle** dolu bir **define**.

Dalgıçlar bu hazineyi aramak için suya dalıyorlar. Ancak gözleri kapalıdır, hazineyi sadece **'el yordamıyla'** anlamaya çalışırlar.

Her biri dokunduğu şeyi **'hazinenin tamamı'** zanneder.



Parçayı Bütün Zannetmek

Dalgıç A



Eline uzun bir **elmas** geçer.
Hükmeder ki: "**Bütün hazine
uzun bir direk gibidir.**"
Diğer duyduğu yuvarlak taşları
bu direğin süsü zanneder.

Dalgıç B



Playfair Display içeri geçer.
Eline küre şeklinde bir yakut
geçer. Hükmeder ki:
"**Hazine yuvarlak bir toptur.**"

Dalgıç C



Playfair Display içias geçer.
Kare şeklinde bir kehribar
bulur. Hükmeder ki:
"**Hazine** kare şeklindedir."

Sonuç: Hakaikin muvazenesi (dengesi) bozular. Hakikatin rengi değişir.

Mukayyet Nazar ile Mutlak Hakikat Görölmez

Bu dalgıçlar, akıl ve keşiflerine güvenen **İşrâkıyyun** **İşrâkıyyun Felsefecileri** ve **Mutasavvıflardır**.

Kendi meşreplerine uymayan hakikatleri ya **tevil ederler** (zorlama yorumlar yaparlar) ya da inkâr ederler.

Hakikat '**mutlak**'tır (sınırsızdır), ama insan nazarı '**mukayyet**'tir (kayıtlı ve sınırlıdır).



Tehlike: Kendi gördüklerini '**asıl**', Kur'ân'ın diğer bildirdiklerini "**teferruat**" sayarak dengeyi bozarlar.

Gözleri Açık Olan Dalgıç: Kur'ân-ı Hakîm

Kur'ân'ın ayetleri,
o denizdeki defneyi
gören gözü açık bir
dalgıç gibidir.



Nazar-ı Küllî (Evrensel Bakış)

Defineyi **bütünüyle ihata eder**. Neyin nerede olduğunu, taşların birbirine olan nisbetini ve tenasübünü görür.

Hazineyi öyle bir intizamla anlatır ki, hakiki **hüsün ve cemali** (güzelliği) gösterir.

Kanıt 1: Azamet ve Şefkat Dengesi

Azamet-i Rububiyet (Büyüklik)

*"Kıyamet gününde
yeryüzü bütünüyle
O'nun kabza-i
tasarrufundadır."
(Zümer, 39:67)*

Allah'ın gökleri ve yeri
kudret elinde tuttuğunu
gösteren **azametli** bir
tablo.



Rahîmiyet (Şefkat)

*"Annelerinizin
rahimlerinde size
dilediği gibi bir suret
veren de O'dur."
(Âl-i İmrân, 3:6)*

En gizli ve küçük bir
alandaki, anne rahmindeki
sanatsal yaratılış.



Kur'ân, kâinatı elinde tutan **Kudret** ile, cenini şekillendiren **Rahmeti** aynı anda görür ve gösterir.

Kanıt 2: Mutlak İtaat ve Rezzakiyet

Kudret ve Boyun Eğdirme

"Hiçbir canlı yoktur ki, Allah onu alnından tutup kudretine boyun eğdirmiş olmasın."
(Hûd, 11:56)

Bütün canlıların perçeminden tutan **mutlak hakimiyet**.



Merhamet ve Rızık

*"Nice canlı var ki **rızkını** (yanında) taşıyamaz; onları da sizi de **Allah rızıklandırır.**"*
(Ankebut, 29:60)

En aciz varlıkların bile **rızkının ayağına gelmesi**.



Hem korkutan bir **Celal**, hem de besleyen bir **Cemal** dengesi.

Kanıt 3: Yaratılışın Genişliği ve Rububiyetin Kuşatıcılığı

Vüs'at-i Hallâkiyet (Yaratma Genişliği)



“Gökleri ve yeri
yarattı, karanlıkları
ve aydınlığı var etti.”
(En'âm, 6:1)

Kainatın ve ışığın
yaratılışındaki büyük
ölçek.

Şümül-ü Tasarruf (İcraatın Kapsamı)



“Sizi de,
yaptıklarınızı da
Allah yarattı.”
(Sâffât, 37:96)

İnsanın en küçük
fiillerinin bile
yaratıcısı O'dur.

Kur'ân, galaksileri yaratan zatın, insanın fiillerinden gafil olmadığını ispatlar.

Kanıt 4: Emir ve İlham

Cansızlar ve İtaat: Hâkimâne ve Âmirâne



“Yeryüzünü ölümünün
ardından **diriltir.**”
(Rum, 30:50)



“Güneşi, ayı ve yıldızları
da **emrine boyun
eğmiş** olarak yarattı.”
(A'râf, 7:54)

Canlılar ve İlham: Kerîmâne ve Rahîmâne



“Rabbin balarısına
ilham etti.”
(Nahl, 16:68)



“Kuşları havada tutan
Rahmân'dan başkası
değildir.”
(Mülk, 67:19)

Kanıt 5: Uzaklık ve Yakınlık (Akrebîyet) Sırrı

Muhîta ve Ulvîyet (Kuşatıcılık ve Yücelik)

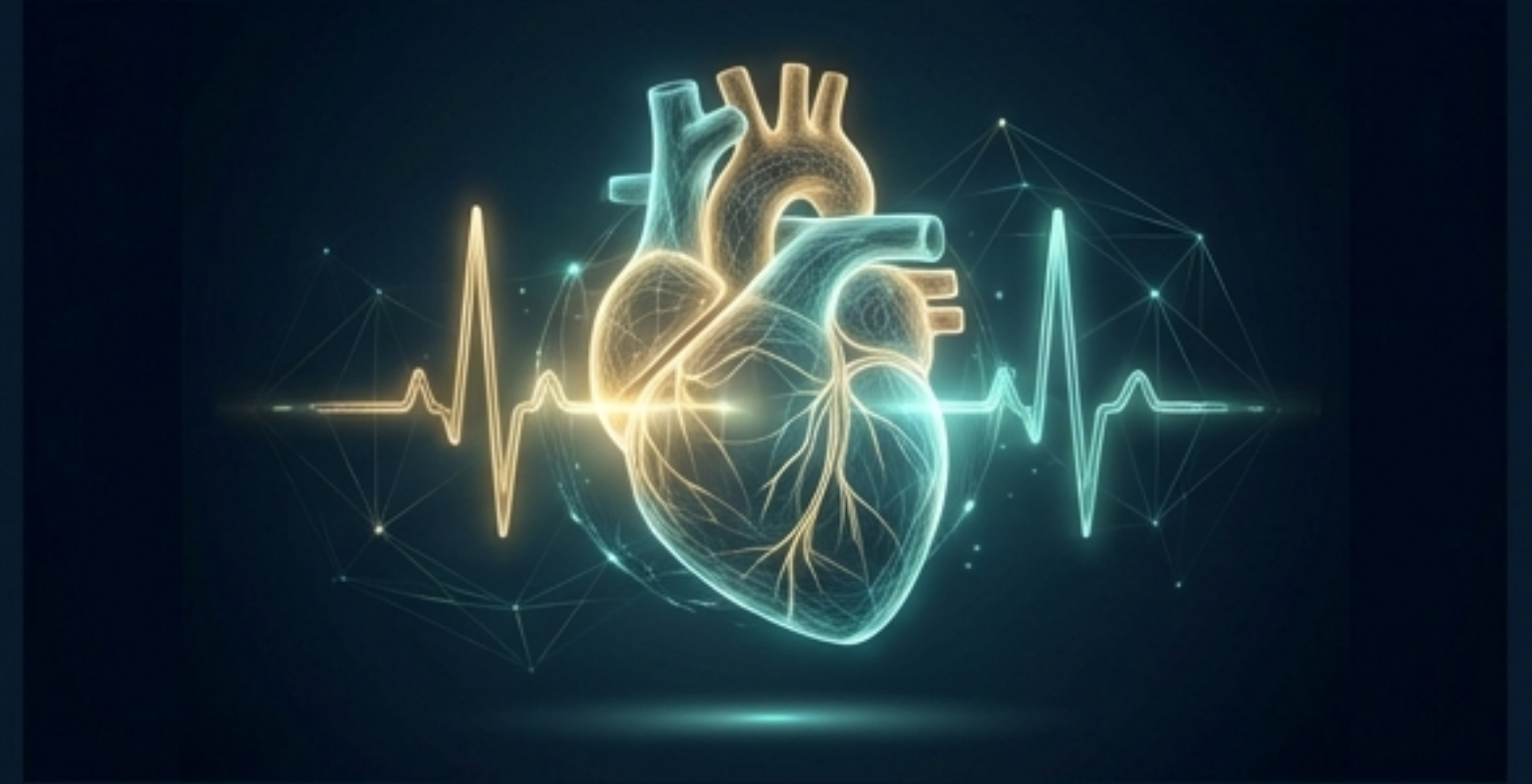


“O’nun kürsüsü **gökleri** ve yeri **kuşatmıştır.**”
(Bakara, 2:255)

“Melekler... elli bin sene uzunluğunda bir günde O’na yükselirler.” (Meâric, 70:4)

Allah her şeyin ötesindedir (Münezzeh).

Akrebiyet (Yakınlık)



“Biz ona **şahdamlarından** daha **yakınız.**”
(Kaf, 50:16)

“Nerede olsanız O sizinledir.”
(Hadid, 57:4)

Allah kula her şeyden yakındır.

Tünel Kazmak mı, Asayı Vurmak mı?

Kelam Âlimleri (Teoloji)

Uzak dağların altına
tünel kazıp su
getirmek.

- Akli nakle tercih edebilirler.
- Zincirleme sebeplerle (silsile) Allah'ı ispat etmeye çalışırlar.
- Uzun ve zorludur.

Kur'ân'ın Metodu

Hız. Musa'nın
Asası.

- Asayı kayaya vurup her yerden su çıkarmak.
- Her şeyden Allah'a bir pencere açar.
- Sebeplerin arkasındaki Müsebbib'i (Yaratıcıyı) doğrudan gösterir.
- Asayı kayaya vurup her yerden su çıkarmak.
- Her şeyden Allah'a bir pencere açar.
- Sebeplerin arkasındaki Müsebbib'i (Yaratıcıyı) doğrudan gösterir.

Denge Kaybolursa Ne Olur?

Sünnet-i Seniyye'ye

(Peygamberin yoluna) uymayan ve sadece kendi keşfine güvenenler “yarı yoldan dönerler.”

Hakikatlerin tenasübünü (oranını) muhafaza edemezler.

Sonuç: Bid'a (dinde olmayan yenilikler) ve Dalâlet (sapkınlık) ortaya çıkar.

Bütün sapkın fırkaların temel sorunu, Kur'ân'ın bu mucizevi dengesini yakalayamamış olmalarıdır.



Sonuç: Kur'ân'ın Manevî İ'cazı

Kur'ân; Adalet ve İhsan, Umut ve Korku, Dünya ve Ahiret dengesini mükemmel kurar.

Bu "Muvazene ve Tenasüp," beşer kelamının taklit edemeyeceği bir güzellik kaynağıdır.

Kainatı doğru okumak için, ona "Kur'ân'ın Gözü" ile bakmak gerekir. Ancak o zaman denizdeki definenin tamamı, eksiksiz bir mücevherat haritası gibi görünür.